

Belgyógyászok tanácskozása

Világszerte is még csak néhány éve ismert módszer, a vesebetegellátás új, úgynevezett „otthoni dialízis programját” dolgozták ki a nyíregyházi Jóna András kórházban. E program lényegéről, eredményeiről és továbbfejlesztési lehetőségeiről tájékoztattak a csütörtökön Nyíregyházán megkezdődött kétnapos tudományos tanácskozás résztvevői.

Az otthoni dialízis program azt jelenti, hogy azok a vesebetegek, akik a kiválasztószerv elégtelen működése miatt szervezetük méregtelenítésére hetente háromszor kórházi segítségre szorultak — az önmagukat injekciózó cukorbeteghez hasonlóan — saját maguk végzik kezelésüket. A hasúrbe naponta négyszer-öt-ször bejuttatott oldat összegyűjti a káros salakanyagokat, tehát mintegy a vese szerepét tölti be. E módszert néhány beteggel korábban már Budapesten alkalmazták, az importból beszerzett oldat ára azonban akadályozta nagyobb mértékű elterjedését.

A nyíregyházi Jóna András kórházban a folyadékot kizárólag hazai alapanyagból állítják elő. Itt oldották meg sterilizálását, csomagolását, kiszállítását is, s jelenleg tárgyalásokat folytatnak a Medcor demerserit gyáregységével a most még importból származó zsákok elkészítésére.

A tanácskozáson szó esett arról a gondról is, hogy bár a nyíregyháziak valamennyi kórháznak rendelkezésére bocsátják a receptúrát, nagyüzemi gyártó híján még csak kevés vesebeteg számíthat az oldatra.

A további programban a szív, a tápcsatorna és a vérképzőszervi megbetegedések gyógyításának problémáit, új eredményeit tekintik át.

Farkas Béla centenáriuma

Az 1872-ben alapított kolozsvári egyetem az első világháború következményei folytán kényszerült eredeti székhelyét elhagyni. S Szeged, amely több mint száz éve — 1790-ben a város irásában folyamodott a Helytartótanácshoz felsőfokú intézményért — meddő küzdelmet folytatott egyetem létesítéséért, felajánlotta befogadóképességét.

Az, hogy a szegedi egyetem 1921 óta nemzetközileg is ismert és elismert, elsősorban tudományos intézeteinek, vezető professzorainak és itt tanult, innen kirajzott tanítványainak köszönhető. Az elmúlt több mint hatvan év alatt számosan megfordultak itt, és ezek elismerésre méltó sorából most dr. Farkas Bélára, az állatrendszertani tanszék vezető, vezető professzorára emlékezzünk, születésének 100. évfordulója alkalmából.

Az igen gazdag életút Hajdúnánásról indult, 1884. június 15-én. Iskolai tanulmányait szülővárosában kezdte, majd Kolozsvárott érettségizett, és az ottani tudományegyetemen szerzett földrajz-termeszetrájt szakos középiskolai tanári oklevelet, s doktori címet, 1906-ban. Fialat évei alatt Apáthy István (1863—1922) professzor vezette állattani intézetnek volt asszisztense, Kolozsvárott. Egyetemi magántanári minősítést 1915-ben kapott, alsóbbrendű állatok életműködéséről tárgykörből. Jelentősnek minősült állatleletani meghatározásaiért. Az első világháborút követően Kolozsvárról Budapestre került, gimnáziumi tanárkodott, és köz-

Vállalkozó kutatóintézetek

Az elmúlt másfél év során kilenc ipari kutatóintézetet tért át vállalati formában végzett kutató-fejlesztő szolgáltatásokra. A gyorsuló tevékenységük szorosan kapcsolódik a termelővállalatok szükségleteihez. Az Ipari Minisztérium értékelése szerint az áttérés eddigi tapasztalatai kedvezőek. A változás segíti az iparvállalatokkal fenntartott kapcsolatok elmélyítését, valamint a gyakorlati jellegű kutatások, fejlesztések arányának bővítését. A kutató-fejlesztő vállalatok tevékenységének gazdasági alapjává egyre inkább saját bevételük válik és fokozatosan háttérbe szorul a központi, főhatósági finanszírozás.

A Vasipari Kutató és Fejlesztő Vállalatnál (VASKUT) már a teljes tevékenység 90 százalékát meghaladta a vállalati megrendelésre végzett kutatás, fejlesztés. Ezen belül is ugrásszerűen bővült a vállalkozó jellegű, saját kockázattal tevékenység, amikor a vállalat szakemberei kész technológiát, termékeket alakítanak ki — kísérleti üzemükben esetleg a prototípust is legyártva — és azt kínálják eladásra. Ilyen saját szabadalmakon alapuló technológiájuk például a szerszámacél gyártására alkalmas úgynevezett elektroszalagos átoltású eljárás, amelynek segítségével úgy tudják változtatni az alapanyagok vegyi összetételét, hogy a kész szerszámok élettartama három-négyszeresére növekszik. A VASKUT-nál a hatékonyabb munkát a belső érdekeltiségi rendszer átalakításával is igyekeznek ösztönözni. A vállalat osztályai önálló egységként működnek, bevételeikből fedezik kiadásukat, bizonyos bevétel szint meghaladása esetén pedig prémiumot kapnak.

Az Autóipari Kutató és Fejlesztő Vállalatnál — ahol ugyancsak önálló egységként működnek — az egyes kutatási területekre szakosodott főosztályokat — szintén elsősorban vállalati megrendeléseknek tesznek eleget. Arra is törekednek, hogy egyes saját fejlesztésű termékeik gyártásában maguk is részt vállaljanak. Zajos gépek, berendezések burkolására például speciális zajcsökkentő fedőlemezt alakítottak ki, amelyek összeszerelését tavaly óta a vállalatnál végzik el. Részegységek gyártásával bekapcsolódtak az új Ikarus autóbusszalád egyes főegységeinek előállításába is.

A Miskolci Tüzeléstechnikai Kutató- és Fejlesztő Vállalat több mint száz termelő vállalatnál áll munkakapcsolatban, köztük NDK-beli, román, csehszlovák és finn cégekkel is. Saját korszerű laboratóriumaiban, gyártócsarnokaiban évente számos új szabadalmat fejlesztenek és kísérleteznek ki. A vállalat egyik, a közelmúltban befejezett legjelentősebb fejlesztését az alumíniumipar munkáját segítő hőkezelő kemencék kialakítása. A Székesfehérvári Könnyűféműben 100 millió forint értékben újfajta kemencét szereltek fel, amelyek a korábbiaknál nagyobbak, teljesítményük 40 tonnáig terjed. Ilyen kemencéket eddig az alumíniumiparban csak tőkés importból tudott beszerezni és hazai gyártásuk jelentős devizamegtakarítást tett lehetővé.

ben kutatómunkáját az Állattani Intézetben végezte. Tanítómesterének, Apáthy professzornak már Szegeden bekövetkezett halálát követően, hívták meg a szegedi tudományegyetemre, és itt 1922—1924. között megbízott egyetemi tanárként vezette az *Állatleletani Tanszék*-et, ahonnan 1924-ben neveztek ki az *Állatrendszertani Intézet és Gyűjteménytár* első tanszékvezető professzorává, és ezt a feladatkört látta el nyugdíjba vonulásáig, 1946 végéig. A gazdag életpályának egyik érdemes állomása, hogy a szegedi egyetem állattani intézeteit az Ady téri épületben Farkas Béla szervezte meg, és töltötte be kutatásokra alkalmas felkészültséggel.

Farkas Béla egyetemi éveit háromszor töltötte be dékáni, illetve professzori tisztséget. Több tudományos hazai és külföldi társaságnak volt tagja, lapoknak szerkesztője. Életműve elismerésül 1957-ben kapta meg a tudományok doktora fokozatot. Az MTA Biológiai Csoportjának és a szegedi biológusoknak hosszú éveken keresztül lelkes híve és lendületes tudománytervezője volt, nyugdíjas éveit alatta is. Előrehaladott kort ért meg, 83 évesen halt meg Szegeden, 1967. március 19-én.

Bátyai Jenő

Születésének centenáriuma alkalmából, e héten, szombaton déli 12 órakor, az MTESZ és a Szeged megyei városi tanács emléktáblát avat egykori lakása házában falán (Szeged, Hunyadi János sgt. 43. sz.).

A Méréstechnikai Fejlesztő Vállalatnál ma már jóformán csak vállalati — elsősorban gépipari — megbízásra dolgoznak. A gyorsan változó, sokféle igény kielégítése végett megszüntették a korábbi főosztályokat és osztályokat, helyettük négy kutató laboratóriumot hoztak létre. Ezek a VASKUT-hoz hasonlóan meghatározott témakörökben önálló vállalkozóként dolgoznak. Tevékenységük nyomán — amelyet egy központi kísérleti üzem és szerkesztő-rajzoló apparátus is kiegészít — tavaly több mint 10 százalékkal nőtt a vállalati nyereség 1982-höz képest. Napjainkban a termelő vállalatoknál már sokhelyütt alkalmazzák a Méréstechnikai Fejlesztő Vállalat elektronikus mérőműszereit.

A Rába Magyar Vagon- és Gépgyárban például ilyen műszerek segítségével méri a fűtőművek terhelési próbáinak, gyorsulási képességeinek adatait és egyéb műszaki tulajdonságait.

Az Autóipari Kutató és Fejlesztő Vállalatnál — ahol ugyancsak önálló egységként működnek — az egyes kutatási területekre szakosodott főosztályokat — szintén elsősorban vállalati megrendeléseknek tesznek eleget. Arra is törekednek, hogy egyes saját fejlesztésű termékeik gyártásában maguk is részt vállaljanak. Zajos gépek, berendezések burkolására például speciális zajcsökkentő fedőlemezt alakítottak ki, amelyek összeszerelését tavaly óta a vállalatnál végzik el. Részegységek gyártásával bekapcsolódtak az új Ikarus autóbusszalád egyes főegységeinek előállításába is.

A Miskolci Tüzeléstechnikai Kutató- és Fejlesztő Vállalat több mint száz termelő vállalatnál áll munkakapcsolatban, köztük NDK-beli, román, csehszlovák és finn cégekkel is. Saját korszerű laboratóriumaiban, gyártócsarnokaiban évente számos új szabadalmat fejlesztenek és kísérleteznek ki. A vállalat egyik, a közelmúltban befejezett legjelentősebb fejlesztését az alumíniumipar munkáját segítő hőkezelő kemencék kialakítása. A Székesfehérvári Könnyűféműben 100 millió forint értékben újfajta kemencét szereltek fel, amelyek a korábbiaknál nagyobbak, teljesítményük 40 tonnáig terjed. Ilyen kemencéket eddig az alumíniumiparban csak tőkés importból tudott beszerezni és hazai gyártásuk jelentős devizamegtakarítást tett lehetővé.

A jónak is kell a cégér?

Sokáig ment a televízióban egy nem túl elmeszt reklámfilm: a családfelelősen bizonygatja a biztosítási ügynököknek, hogy náluk mindenki kívülről fújja a kötvények szövegét, majd az ügynök távozása után pánikszzerűen nekiállnak elolvasni azokat. Valahogy nem tudtam szabaddulni a képtől az Allami Biztosító sajtótájékoztatóján, miközben hasonlítottam az adatokat, a külföldre utazók és a biztosítást kötők számát. Úgy tűnik, hiába az unásig ismételt „Kár lenne nélkülünk”, még mindig nem vagyunk elég tájékozottak saját lehetőségeinkről.

A BBB, azaz betegség, baleset- és poggyászbiztosítás már ötödik éve létezik. Újabb formáját, a külföldön munkát vállalók és családtagjaik részére hozta létre a biztosító. Eddig nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Bár a kint dolgozók száma tízezres nagyságrendű (szinte naponta változik, ezért lehetetlen

Pénzügyi fegyelmezetlenségek

Károsult: az állam

A belkereskedelmi, idegenforgalmi és külkereskedelmi szervezetek sem kivételek az általános megállapítás alól, ami szerint a pénzügyi fegyelmezés még sok kívánivalót hagy maga után. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a Pénzügyminisztérium Ellenőrzési Főigazgatósága revizorainak ebben a körben lefolytatott ellenőrzéséből 92,8 százalék jegyzőkönyv felvételével zárult. Ez az adat egyúttal azt is közli, hogy a vizsgált vállalatok és szövetkezetek mindössze 7,2 százalékánál vezették pontosan a számlákat és a nyilvántartásokat, csupán ilyen kevesen mutatták ki valószínűleg ráfordításaikat, bevételeiket és nyereségüket, adóztak előírászerűen.

A főigazgatóság apparátusa tavaly összesen 366 bel- és külkereskedelmi, valamint idegenforgalmi gazdálkodónál járt. A revizorok legfontosabb feladata — a korábbi évekhez hasonlóan — a gazdálkodás megítélésére, a vállalatok és szövetkezetek mérlegének és eredménykimutatásának valódiságára, a befizetési kötelezettségek teljesítésére, illetve a különböző érdekeltiségi alapok képzésére és felhasználására, ezek szabályszerűségeire vonatkozott.

Ami például a nyereség kimutatását illeti, a reviziók nyomán lefelé és felfelé is nagyobb mértékben módosult a gazdálkodók eredménye, mint egy esztendővel korábban. Sok pénzügyi pontatlanságot takar az állammal szembeni befizetési kötelezettségek teljesítése is. A szóban forgó vállalatok és szövetkezetek adóhiánya 377 millió forint, agótöbblete pedig 179 millió forint volt tavaly. Az előző esztendőhöz viszonyítva mind az adóhiányok, mind az adótöbbletek növekedtek, ami a pénzügyi fegyelmezés romlására utal.

A vállalati nyereség pontatlan kimutatása az esetek többségében a különböző vásárolt készletek helytelen értékelésére és nyilvántartására, a fenntartási költségek és a beruházások (tudatos) összekeverésére, a különféle költségek és ráfordítások helytelen elszámolására vezethető vissza.

A főigazgatóság revizorai 1983-ban kiemelten ellenőrizték az áfészek gazdálkodásának szabályszerűségét. Megállapításaik szerint az áfészek pénzügyi fegyelmezésében az utóbbi években viszonylagos javulás következett be. Ezt bizonyítja, hogy növekedett a jegyzőkönyvvezetési hiányszámok és szabálytalanságok száma. A hibákok szerte-

ágazóak: náluk is a gyakori „pontatlanságok” közé tartozik, hogy fenntartási költségként számolják el a beruházásokat. A revizorok a vizsgált áfészek 60 százalékánál tapasztaltak ilyen jellegű hibákat. Rendszeres és visszatérő szabálytalanságokat rögzítettek a szövetkezetek építőipari és szolgáltatási szakcsoportjainak tevékenységéről. Összességében a pénzügyi ellenőrzők megállapították, hogy a szövetkezeteknél a belső ellenőrzés hiányosságai és lazaságai is hozzájárultak a szabálytalanságok növekedéséhez.

A főigazgatóság revizorai 1983-ban tíz idegenforgalmi vállalatnál jártak. A pénzügyi szakemberek egyik fontos megállapítása, hogy az idegenforgalmi vendéglátást is utolérte az eladósodás. Ez elsősorban a nemrégiben véghezvitt beruházások lehetőségeinek túlbecsüléséből adódik. A szoba-foglalás aránya 1983-ban két vállalatnál is alatta maradt az egy esztendővel azelőttinek. Miután a szállodák kapacitáskihasználtsága a tervezett sem éri el, a vállalatok csak részben tudták eleget tenni hiteltörlesztési kötelezettségeiknek.

A külkereskedelemben végzett ellenőrzések közül a fontosabbak közé tartozik az exportfővállalkozások lebonyolításának vizsgálata. A vizsgálat összesen 12 exportfővállalkozással foglalkozó szervezetre terjedt ki.

A revizorok megítélése szerint ilyen fővállalkozásra elsősorban a fejlődő orszákokban van lehetőségünk. A munkálatok végrehajtásában gyakran okoz gondot, hogy a vállalatok kellő körültekintés, a helyi adottságok, építési és jogi szabályok, munkaerő-feltételek megfelelő ismerete nélkül vállalkoznak nagy összegű beruházásokra. Ellentmondást szül, hogy miközben a fővállalkozások egyike-másika jelentős veszteséggel jár, az egyéni munkavállaló mesés jövedelemre tesz szert.

A pénzügyi szabálytalanságok és hibák a szóban forgó vállalatoknál és szövetkezeteknél sem maradtak következmény nélkül. Az adóhiány és a jogosulatlanul képzett érdekeltiségi alapok miatt például ebben a körben összesen 122,8 millió forint bírságot szabtak ki az adóhatóságok. Emellett nemcsak a vállalatokat terhelő szankciók növekedtek, hanem a személyes felelősségre vonás is nagyobb szerepet kapott. A hibákkal, mulasztásokkal, manipulációkkal valódi vállalati vezetők és dolgozók ellen szabálysértési, fegyelmi és büntetőeljárásokat indítottak. Az eljárások tekintélyes része fegyelmi büntetéssel: a személyi alaphír mérésével, prémiummegvonással, kártérítés kiszabásával, alacsonyabb munkakörbe helyezésével zárult.

Molnár Patriéta

November

Baleset-megelőzési hónap

Az őszi baleset-megelőzési hónap előkészítéséről és programjáról tanácskoztak csütörtökön a Hazafias Népfront országos elnöksége balesetvédelmi munkabizottságának propaganda albizottsága a HNF Országos Tanácsának székében. Gayer József, az albizottság elnöke elmondta: az eszmecserére azért került sor, mert novemberben az otthoni balesetek megelőzése érdekében kíván tevékenykedni a munkabizottság. Ennek aktualitását az is igazolja, hogy az utóbbi hónapokban a palackos és a vezetékes gáz helytelen használata sok balesetet okozott. A háztartás veszélyes üzem — figyelmeztetett az előadó, ezért is fontos, hogy az eddig meglehetősen szegényes propaganda és ismeretter-

jesztő munkát szélesebb körűvé és tartalmasabbá tegyék. Ennek érdekében a főfogó propaganda- és sajtótervet készíti a munkabizottság, s novemberben „Élet-egészség-kultúra” jelszóval több akciói szervez az otthoni balesetek elhárítására.

Korszerűbben, kényelmesebben — e jelszó jegyében tervezi a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal közös tanfolyamokat a munkabizottság. Ezeket a kurzusokon ugyancsak novemberben egybekötve közt a háztartási gépek karbantartásáról, üzembiztonságáról, a nagytakarítással kapcsolatos balesetekről lesz szó. A másik nagy téma: a növényvédőszer szakszerű használata. Ennek illusztrálására a MEM Növényvédelmi és Agrokémiai Központjával közösen szervez — októbertől novemberig mintegy 1400 — előadást a munkabizottság.

A népfőnt akcióhoz a Vöröskereszt és a MAFILM is csatlakozik: előbbi a propagandával kapcsolatos nyomdai munkálatok megszervezésében nyújt segítséget, utóbbi a baleset-megelőzésről és a növényvédelemről készített kisfilmekkel járul hozzá az őszi baleset-elhárítási hónap sikeréhez.

Ifjúság és Vöröskereszt

A Vöröskereszt megyei vezetősége tegnapi, csütörtöki ülésén megtárgyalták az ifjúsági vöröskeresztes társaságok és csoportok 1983—84. évi feladatainak végrehajtását. Foglalkoztak ideiglenes és rendezvénytervekkel, és tájékoztató hangzott el az ifjúsági vöröskeresztes vezetőképző tábor programjának megvalósításáról.

Regős Éva